

KOLUMNE*Odlazak otpisanog**Pamtiš li Tita?**Učimo srpski: adinaton**Dividende et impera**Riotinto i Rio Tinto**Zlato na Rogozni**Oproštaj s Ratom**Povratak restauriranih**Sova i mečka**Hororskop***VEZANI ČLANCI***BRANKO KOLARIĆ: Okupljanja na naplati**S EU na plažu**TEMA BESKUĆNICI: Evropljani bez krova nad glavom**Anatomija pandemije**Sve Plenkovićeve krize**Koja pandemija?**Kineska struja protiv zapadnih buržuja**Cjepivo protiv malarije**Premijer F BiH osuđen na četiri godine zatvora zbog kineskih respiratora**Evropski zvižduk za otkaz***POLITIKA |****18/07/2024 |****PIŠE Nataša Škaričić |**

Sud EU: Tajnost ugovora za COVID cjepiva nije opravda na!

Presuda dolazi u najgorem trenutku za Ursulu von der Leyen koja će u četvrtak, od nikad desnijeg saziva Europskog

parlamenta, tražiti podršku za još jedan petogodišnji mandat

Predsjednica EK-a Ursula von der Leyen (FOTO Benoit Doppagne/BELGA/PIXSELL)

O pći sud EU u srijedu je poništio odluku Europske komisije o tajnosti velikih dijelova ugovora s proizvođačima cjepiva protiv COVID-a i ocijenio da cijeli postupak nabave cjepiva nije zadovoljio standarde transparentnosti, javlja Associated Press.

Vijest dolazi u najgorem trenutku za šeficu Komisije URSULU VON DER LEYEN koja će u četvrtak, od nikad desnijeg saziva Europskog parlamenta, tražiti podršku za još jedan petogodišnji mandat.

Sud je odbio molbu Europske komisije da dobar dio spornih ugovora ostane

tajan i ocijenio da Komisija nije uspjela pokazati zašto bi otkrivanje odredbi sporazuma o oslobađanju pravne odgovornosti proizvođača cjepiva za nuspojave i neučinkovitost cjepiva naštetilo komercijalnim interesima tih korporacija.

Navedeno je i da je Komisija trebala otkriti identitet predstavnika država članica i dužnosnika Komisije.

"Opći sud nalazi da su podnositelji tužbe dokazali specifičnu svrhu javnog interesa u otkrivanju osobnih podataka članova tog tima. Jedino je na temelju imena, prezimena i podataka o profesionalnoj ili institucionalnoj ulozi članova tima moguće utvrditi jesu li oni u sukobu interesa", stoji u objavi.

Sve ovo ne znači da će javnost skoro vidjeti neredigirane ugovore.

EK ima dva mjeseca za žalbu koju će, sudeći po promptnoj javnoj reakciji, gotovo sigurno podnijeti.

U toj reakciji tvrde da su presudu „primili na znanje, te će je proučiti u narednim danima“, no svoje

stavove prema zaštiti
sadržaja ugovora već brane
mogućim tužbama
farmaceutskih kompanija.

"Komisija općenito
odobrava najširi mogući
javni pristup dokumentima,
u skladu s načelima
otvorenosti i
transparentnosti. No, u
ovim je slučajevima
Komisija morala postići
ravnotežu između prava
javnosti na informacije -
uključujući zastupnike u
Europskom parlamentu – i
pravnih zahtjeva koji
proizlaze iz samih ugovora
o cjepivu protiv bolesti
COVID-19, što je moglo
dovesti do zahtjeva za
naknadu štete na trošak
poreznih obveznika", stoji u
reakciji.

Zastupnici Zelenih još
su u listopadu 2021. godine
u Europskom parlamentu
zatražili pristup ugovorima
za nabavu cjepiva protiv
COVID-a, nakon čega su
dokumenti selektivno
objavljeni, sa zacrnjenim
ključnim dijelovima.

"Važno je da je sud
potvrdio važnost
odgovarajućih obrazloženja
za zaštitu komercijalnih
interesa. Ova je presuda

značajna za budućnost, budući da se očekuje da će Komisija EU-a poduzimati više zajedničkih nabava u područjima poput zdravstva i obrane", izjavila je za AP KIM VAN SPARRENTAK, zastupnica Zelenih u Europskom parlamentu.

Teme ekstremne javne potrošnje na COVID cjepiva, proračunskih ulaganja u njihovu proizvodnju i tajnosti ugovora o nabavi, u političkom su prostoru za vrijeme pandemije okupirali desni populist, zbog čega nisu smatrane dovoljnom ozbiljnim da bi ugrozile stabilnost političkih lidera, uključujući von der Leyen.

Zaokret se naslućuje otkako je Politico 1. travnja objavio da je istragu o načinu i uvjetima nabave cjepiva protiv COVID-a za zemlje EU-a preuzeo Ured europskog javnog tužitelja (EPPO), koji može agresivnije istražiti slučaj Pfizergate i navodno uništenu komunikaciju između von der Leyen i izvršnog direktora američkog Pfizera ALBERTA BOURLEA.

Podsjetimo, New York Times je 2021. godine objavio da je šefica Komisije nabavu cjepiva protiv COVID-a za zemlje EU mjesec i pol dana dogovarala u privatnoj komunikaciji s Bourlom, nakon čega su od Komisije zatražili da im se dostavi sadržaj prepiske.

Nakon odgovora da je prepiska "efemerna" i kao takva uništena, NYT je započeo spor temeljem Zakona o pravu na pristup informacijama.

Razlozi za insistiranje na transparentnosti su od krucijalnog značaja, jer su države uložile javna sredstva u proizvodnju cjepiva, a odrekle se mnogih prava u korist korporacija.

U studiji koja je prošle godine napravljena na zahtjev Resornog odjela za ekonomsku i znanstvenu politiku te politiku kvalitete života EU stoji da su prihodi od cjepiva protiv COVID-a potpuno privatizirani, iako su "vanjska sredstva osigurana za vrijeme pandemije bila presudna, s bespovratnim ulaganjem od oko jedne milijarde eura po cjepivu".

Autori dodaju da se iznos penje do 30 milijardi eura kada se ovome dodaju plaćanja prema ugovorima za avansnu kupovinu. To je, vjerojatno, bila više nego dovoljna izvanredna mjera, no i na nju je velikim dijelom primijenjena tajnost.

"Zbog poteškoća u pronalaženju adekvatnih i sustavnih informacija iz službenih izvora, podaci su prikupljeni oslanjajući se na niz javno objavljenih informacija. Međutim, budući da su mnogi dogovori o financiranju povjerljivi, pojedinosti o potrošnji često su nepoznati... Stoga je vjerojatno da će procjene financiranja ovim mehanizmom biti podcijenjene, posebno iz nekih zemalja/institucija s manje otvorenim pristupom objavljivanju podataka", stoji u zaključku.

Samo u SAD-u kompanije su na cjepivima ostvarile profit od oko 90 milijardi dolara, a u zemljama EU-a bačeno je, prema podacima koje je prikupio Politico, najmanje 215 milijuna doza cjepiva

vrijednih oko četiri milijarde eura. Hrvatska je, prema istom izvoru, bacila oko dva milijuna i 200 tisuća cjepiva.

Jesu li se dužnosnici i institucije EU i do koje mjere kompromitirali u pandemiji, presudit će pravosudne institucije i EPPO, što može preokrenuti cijelu paradigmu odnosa prema stanju demokracije u vrijeme pandemije. Ukoliko se von der Leyen i ostali dužnosnici EK-a nađu krivima za netransparentnu proceduru nabave cjepiva, ugovore s proizvođačima i neodgovornu potrošnju resursa poreznih obveznika EU-a, to će bitno promijeniti prevladavajući stav da stanje zdravstvene hitnosti opravdava sve što se događalo u krizi s COVID-om.

Tok sudskih postupaka, kao i istrage EPPO-a, važan je i za situaciju u Hrvatskoj, gdje je javnost potpuno zaklinuta za informacije o procedurama odlučivanja o nabavi cjepiva i lijekova za vrijeme pandemije. Budući da je dug zdravstva za vrijeme pandemije skočio

na fascinantnih 14 milijardi kuna (Državna revizija, 2021. godina), da su – prema nekim izvještajima – ugovori za kupnju cjepiva na snazi do 2027. godine, a stopa procijepljenosti među najnižima u EU, rekonstrukcija političkog postupanja u velikoj zdravstvenoj krizi neophodna je kao dio forenzike trenutnog stanja u resoru. No, budući da je opozicija generalno neinformirana i nezainteresirana za zdravstvenu politiku, ovaj se tren se može očekivati jedino to da odluka EU suda da malo vjetra u leđa populistima Mosta, koji na generalnom protivljenju pandemijskim mjerama još uvijek grade svoj sve tanji politički utjecaj.

Ovaj tekst je financiran sredstvima iz projekta Agencije za elektroničke medije za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama